

BORÁG

BÜKY LÁSZLÓ

1. Kazinczy Ferenc, a magyar klasszicista irodalom mestere, 1809-ben alkotta meg a *borág* főnevet A' sonett' Musája című szonettjában, amely egyébként a második kísérlete volt e költői műformában (I. KUNSZERY GYULA, A magyar szonett kezdetei. Irodalomtörténeti füzetek, 47. szám. Budapest, 1974. 34). A versben megszólal a szonett istennője, aki Ausonia földjéről, Itáliából magyar vidékre telepedett:

„...Honom-Ausonia' narancsgallyával
Körülövedzve fõm' szög fûrtjeit,
Úgy járom én a' dal' lejtéseit,
A' négyest összefûzve hármásával.

Borág köríti mostan homlokom';
Ott, hol Tokaj nyújt nectart istenének,
Víg szárnyakon kél a' nem-hallott ének.

E' szép vidék lõn kedves birtokom..”

(KAZINCZY FERENCZ' eredeti poetai munkái. Budán, 1836. 23. — Az idézetben itt és az alábbiakban két ponttal jelzem a szöveg megszakítását.)

Kazinczy — ahogyan a szonettnek az idézett részletéből is kitûnik — egy **narancsgallyal övezett fej* : **borággal övezett fej* (~homlok) megfelelést alakított ki. Azt az érzelmi-hangulati háttérrel, ami a *narancsgally*-hoz fûzõdött, nem találta meg a *venyige* mögött. Mint írta: „A' venyige, által ellenében a narancságnak, szegény, sõt nemtelen: a' borág azt a' vesszõt adja elõnkbe, mellyen az Istenek itala' terem” (TOLNAI VILMOS idézi: MNy. XVI [1920.], 36). — Kazinczy metaforáját nem mindenki fogadta a kortársak közül egyetértéssel — I. TOLNAI i. h. —, s nyilván azért nem, mert a *borág* főnév nem idézett föl bennük olyan érzelmi és hangulati, illetõleg mûveltségtörténeti elõismereteket, mint amilyenek a metafora megalkotójának a tudatában voltak. Ezért támadhatott vita a *borág* 'venyige' körül, ezért ajánlottak a 'venyige' megnevezésére különbözõ szavakat: *husáng, hutyulló, hutyuró* stb. — A *borág* főnévvel kapcsolatos kérdésekre I. TOLNAI: MNy. XV [1919.], 142–3; GOMBOCZ ZOLTÁN, A magyar történeti nyelvtan vázlata. IV. Jelentéstan. [Pécs,] 1926. 23–5; TOLNAI, Nyúj. [1929.] 148, 212; FÁBIÁN PÁL: A gazdasági élet nyelve.

In: RefNyelv. [1955.] 226; Uő.: A szóhangulat kérdései. In: MStilV. [1958.] 169–70; RUZSICZKY ÉVA, Irodalmi nyelvi szókincsünk a nyelvújítás korában Kazinczy tájshasználata alapján. Budapest, 1963. 85–6.

A *borág* szó meglehetősen gyorsan elterjedt a szépirodalom nyelvében, „...jóhangzása és időmértéke miatt csakhamar kedvelt szava lesz a költőknek” — állapította meg TOLNAI (MNY. i. h.), és bizonyítékul Arany János, Madách Imre, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály, továbbá Tompa József műveiből idéz egy-egy példát.

A szépirodalom nyelvében való elterjedés oka abban is keresendő, amit Kazinczy maga megírt. (E főntebb idézett okfejtését másként és máshol is megfogalmazta, l. RUZSICZKY i. m.) Úgy látszik, hogy a *borág*-hoz sok íróművész és szótáríró ugyanolyanképpen kapcsolt képzeteket, hangulatokat, érzelmeket, mint ahogyan ezek Kazinczyban is keltődtek, amikor szonettja szövegének alakítgatása során megalkotta a *borág* metaforát. Ezt bizonyítják a szónak azok az előfordulásai, amelyeket a XIX. századi költőktől mutatott be TOLNAI, és ezt bizonyítják a különféle szótárak, szójegyzékek is, amelyek egyébként a *borág* napjainkig tartó életét is bemutatják:

Mondolat — Sok bővitményekkel és egy kiegészített újj-szótárral együtt. Dicshalom, 1813. 55: „*Borága. Szőlővessző.*”

Tzs. 1838.: „*borág*, fn. die Rebe”

CzF. 1862.: „*BORÁG*, (bor-ág) ösz. fn. Képes költői kifejezéssel am. szőlővessző.” — Példaként a Kazinczy-szonettből idézi a szót és környezetét.

MF1. 1868–1871.: „*Bor-ág, vitis.* »A bor hajlékony ága szilfánkat ölelte.« Dayka 16.” — Megjegyzendő, hogy a példaként idézett szöveg nem tartalmazza a címszót.

Czímszó-jegyzék. Előkészületül a Magyar nyelv szótára új kiadásához. SZILY KÁLMÁN előszavával. Budapest, 1899.: „*bor-ág*”

SZILY KÁLMÁN, NyÚSz. I [1902.]: „*Borág*, Kazinczy. — Saját följegyzése szerint (Pandekt. 5: 13). Jelentése: — szőlővessző. Vö. Tzs. (1938).”

KELEMEN BÉLA [szerk.], Magyar és német nagy kézi szótár. II. H. n., 1929.: „*borág* die Rebe, Weinrebe”

BURIÁN JÁNOS [szerk.], Magyar-latin szótár. [Budapest, 1943.³]: „*borág*: vitis vinifera, sarmentum”

ÉrtSz. I [1959.]: „*borág* fn (költői használatban), rég[ies szó] Szőlővessző, venyige.” — Példaként a Kazinczy-szonettbeli és az a Vörösmarty-idézet szerepel, amelyet már TOLNAI is említett.

HADROVICS LÁSZLÓ — GÁLDI LÁSZLÓ [szerk.], Magyar-orsz szótár. Budapest, 1969.³: „*borág* rég költ ld szőlővessző, venyige”

ÉKsz. [1972.]: „*borág* fn rég irod Szőlővessző, venyige”

JuSz. [1972.]: „*borág* fn [3] (költ rég) -gal Szőlővessző, venyige: *a mosolyos borág bús dértől harmatos.*”

PSz. I [1973.]: „*borág* fn [Ez az előfordulás száma. B. L.] (vál) ’szőlővessző; (szimb) borívás, ill. bordalok jelképe’: (szembeáll) Cimerem most rózsa s nem borág.”

A szótárak többször jelzik, hogy képes költői kifejezésről van szó (CzF., ÉrtSz., ÉKsz., JuSz. stb.), s az ÉrtSz. óta azt is, hogy a szó régies. A szótárak „régies”

minősítései alapján erről a régiességről azt gondolhatnánk, hogy a XIX. századot, az akkori magyar irodalmi nyelvet idézi föl a *borág*, hiszen akkor keletkezett és terjedett el jeles költők tollán (az archaizmus kérdésére l. TERESTYÉNI FERENC: MStilV. 43–7; TOMPA JÓZSEF, A művészi archaizálás és a régi magyar nyelv. Budapest, 1972.). A szó néhány XX. századi — köztük napjainkbeli — előfordulása mást mutat.

2.1. Juhász Gyula Annára gondolok című verse így kezdődik (Összes művei I–III. Budapest, 1963. I, 224):

„Szatir, ki bennem élsz, a hellén tavaszokból
 Lelkembe szállt szatir, pogány, vidám dalos,
 Mért vagy ma bánatos? Mert oda már az ókor
 S a mosolyos *borág* bús dértől harmatos?”

A hellén tavaszokat, az ókort szimbolizálja itt a *mosolyos borág* jelzős szerkezet. S e jelképszerűség kialakítását az segítette elő, hogy a *borág* eredetileg Kazinczynál az antikvitás hangulatának magyar földre való áttételére szolgált. A szó hangulata tehát eleve az ókort idézi, csak hogy immár — a költő 1909-ben írta a verset — nem az ausoniai vidéket, illetőleg idöket, hanem egy még régebbi kort és időt. — Egy másik Juhász-versben — Nyárai Antalnak; i. m. II, 186 — a *borág* történeti kort nem idéz föl, hanem a derűt, a fiatalságot, a boldogságot jelzi másodlagos jelentései (konnotációja) alapján:

„A homlokunkon hervadt venyigével
 Már nem köszöntjük a kelő napot
 S rakétáinktól nem ragyog az éjjel,
 Csak tűnt öröm könnyharmata ragyog..

Te jössz felénk és fiatal *borággal*
 S dus borostyánnal mosolyog fejed
 S szemedből a mi tűnt napunk nevet..”

A szonettnek, amely 1919-ben íródott, e két szakaszából is látható, hogy a szövegkörnyezet nagy mértékben befolyásolja a *borág* konnotációjának érvényesülését. A vers első sorában — a szonett ottavájának kezdetén — a *venyige* szó áll, s ez majd a tercina első sorában kapja meg ellentétezését. Így a költői műforma szövegszerkesztési hagyománya, azaz a szonettszerkezet kiemeli a *venyige* ↔ *borág* ellentétet. A költő a *venyige* főnév versebe építésével már eleve csökkenti annak a lehetőségét, hogy a később megjelenő *borág* antikvitásra utaló konnotációit az olvasó tudatosíthassa. E lehetőség háttérbe szorítását a *hervadt* és a *fiatal* minőségjelzők szintén elősegítik. Ezek a jelzők éppen a konnotációs kapcsolatköröket csökkentik, és az olvasó figyelmét egy-egy másodlagos jelentéskörre irányítják. A szövegkörnyezetben — egyéb tényezők mellett — még a *borostyán* szó megjelenése is azokat a

konnotációkat erősíti, amelyeket egyébként a *borág* is hordoz. Ezt a *borostyán* főnevet a JuSz. — az ÉrtSz. alapján — 'a dicsőség jelképe'-ként, 'babér'-ként tartja számon.

Juhász költői nyelvében a *borág* harmadik előfordulása a következő (i. m. III, 238–9):

„Az életünk kertjében
Sok szép virág terem,
Az öröm és a barátság,
A dal és szerelem.
Boldog, kinek halálig
Virul ilyen virág
S bár jó az élet ősze,
Terem mindig *borág*.”

Ebben a versben is — Férfikarének; keletkezésének ideje ismeretlen, l. i. m. 386 — úgy használja a költő a szóban forgó főnevet, hogy nem utal vele régi korra. Amint a vers harmadik és negyedik sorából kitetszik: a *borág* az öröm, a derű jelképe lesz a szövegkörnyezet függvényében.

2.2. Megvan a *borág* főnév Thomas Mann József és testvérei című regényének abban a fordításában, amelyet Sárközi György készített (József, a kenyéradó. Ford.: Sárközi György és Káldor György. Budapest, 1959. 63. — Káldor György a 300. laptól készítette a fordítást.): „Menfe hercege, Abodu grófja vagyunk, Fáraó legfőbb cukrászati felügyelője és az, aki találóasztala első írnokának is felette áll, vezérpincemestere: sütők sütője, a főpohárnok és a szőlőfürt ura a *borág* díszében!” — mondja két bebörtönzött előkelőség Józsefnek. — Az irodalomtudomány Sárközi Györgynek e Thomas Mann-tolmácsolását, amely 1934-ből való, irodalmunk egyik legjobb próza fordításának tartja (l. RÁBA GYÖRGY: MlT. VI [1966.], 546). Az ókori Egyiptom két magas uraságának panaszkodásából való részletben a *borág* főnév szerepe főképpen az, hogy a nagy rangú urak előkelő és meglehetősen túlfinomult beszédmódjának visszaadását támogassa. A főpohárnok saját tisztségét különböző körülírásokkal nevezi meg. Ezek egyike a *szőlőfürt ura a borág díszében*. A *borág* főnév nem régies volta miatt, hanem választékosságot és némi keresettséget is hordozó hangulata miatt kerülhetett e fordításszövegbe. — Néhány mondattal a fenti részlet után a két méltóság így nevezi meg magát: „...mi, a főpék, a *szőlőlomb* ura!” A *szőlőlomb* szó használata a metafora (*a szőlőlomb ura*) választékosságát eredményezi, mint a *szőlőfürt ura a borág díszében* teljes képből a *borág*. A *szőlőlomb* megvan az ÉrtSz.-ban, a *szőlő* főnévvel létrejött összetételek felsorolásában (VI, 379), és megvan címszóként az ÉKsz.-ban is „ritk[án használatos]” minősítéssel és „A szőlő levélzete” értelmezéssel (i. m. 1311). A ritkán használt szó már ritkaságánál fogva is választékosságot eredményez, nagyobb a hírértéke. (Egyébként a JuSz.-ban van egy *venyigelomb* lexéma, amely mutatja, hogy Juhász Gyulát is foglalkoztatta a 'venyige' különféle megnevezési lehetősége.) — Az eredeti Thomas Mann-szöveg:

„...der Bäcker aller Bäcker, der Erzschenk und Herr der Traube im Schmucke des Weinlaubs!” (Joseph und seine Brüder 1–3. Joseph, der Ernährer. Frankfurt am Main, 1975. 999); *Weinlaub* ’szőlőlomb’.

2.3. Föllelhető egyszer Füst Milán költői nyelvében is a *borág*, a Régi dallam című versében, amely 1920-ban jelent meg (Nyugat, 1124):

„*Borág* s borostyán közt, hol a fürtös kis,
Nyájas arcocska megjelenik reggel
S álmittasan nézeget szét:
Küldd el Venus arra galambjaid.”

Később Füst átírta a költeményt, illetőleg terjedelmét is megnövelte. Az új változatban azt is elmondja, hogy a költői én meg akarja szöktetni a nyájas arcocskájú hölgyet. Ez a vers a Szellemek utcája című kötetében jelent meg — Budapest, [1948.] 52 —, címe: *Oh latin szerelem!* Ez a cím még a műalkotás szövegének ismerete előtt mozgósít(hat)ja az olvasó tudati tartalékainak azokat a részeit, amelyek a latinságra, az antik kultúrára vonatkoznak. Ezeknek az ismereteknek a költészetben fontos szerepük van, vö. GOTTLÖB FREGE, Logika, szemantika, matematika. Budapest, 1980. 163; HADROVICS LÁSZLÓ, A funkcionális mondattan alapjai. Budapest, 1969. 30–1, 51–2, 68 stb.; KIEFER FERENC, Az előfeltevések elmélete. Budapest, 1983. — Ugyancsak az előismeretek mozgósítója a költeményben a *Venus* — a későbbi változatban: *Venusz* — tulajdonnév, hiszen viselője a római mitológiában a szerelem és a szépség istennője, akit galambok kísérnek. — A vers második változata így kezdődik:

„*Borág* s borostyán közt, hol ama fürtösfejű
Arcán kis ágyának s álmának minden melegével
Megjelenik reggel s ittasan bámúlja világot:
Kérlek Venusz, küldd el ez egyszer galambjaidat arrafelé...”

Füst Milán versében is szerepel a *borostyán*, mint abban a Juhász Gyula-versben, amelyből fentebb idéztem. Füstnél a *borostyán* szintén a latinság korának felidézője. A borostyán motívum használata a klasszicizmus és a vele gyakran egybevegyülő romantika műalkotásaiban nem volt ritka, ezért a *borostyán* főnév a klasszicizmus alapmintájának, az antik kor műveltségének, művészetének is lehet megidézője (vö. RÓNAY GYÖRGY, A klasszicizmus. Budapest, 1963. 7 kk., 29). A *borostyán* egyébként köznyelvi jelkép (I. SZATHMÁRI ISTVÁN: MStilV. 104), az Juhász Gyula költői nyelvében is; Füst Milán azonban a *Borág s borostyán közt* szerkezettel a latin couleur locale megvalósítását segíti elő versében.

2.4. Vas István Villon-fordításában szintén él a *borág* használatából adódó lehetőségekkel (François Villon, Nagy testamentuma. Budapest, 1940. 107: Ballada és könyörgés):

„Noé apánk, ki ültettél *borágot*,
S ki barlangba vonultál inni, Lót,
S a szerelem, mely vídítóan árad
A lányaidhoz vonzott furcsamód..”

A bibliai alakokkal kapcsolatos versindításban itt is elmondható, hogy a vizsgált szó régiességéből kevésbé fakad a stílushatás. Inkább a *borág*-nak a 'derű, fiatalság, boldogság' konnotációi érvényesülnek kisebb részben a biblikus időkre, emberekre, nagyobb részben Villonra, mint a költői szövegmű létrehozójára vonatkoztathatóan. Ezek a konnotációk a költőre jellemző életszemléletet tükrözik, igaz: a műfordító Vas István költői nyelvének tükrében. — Villon szövege eredetiben: „Père Noé, qui plantâtes la vigne..” (Oeuvres poétiques. Garnier-Flammarion, Paris, 1965. 100: Ballade et oraison); *vigne* 'szőlő (Vitis); szőlőskert'.

2.5. Az ÉKsz. — már említettem — ritka előfordulásának tudja a *borág*-at. A készülöben levő gyakorisági szótár félmillió adatos szépprózai anyagának földolgozásában egyetlen egyszer sem fordul elő*. (Lehetséges, hogy másutt fölbukkan majd a gyakorisági szótárban, ha a teljesebb anyagot is rendezik.) — A *borág* mindenesetre ma is él a szépirodalmi nyelvben.

A szó használatakor Nagy László egyik művében is a már említett 'derű, fiatalság, boldogság' konnotációs jelentések érvényesülnek. A Vers és szőlővessző öcsémnek című költeményében (Jönnek a harangok értem. Budapest, 1978. 116) van meg a vizsgált szó. A vers a Vidám üzenetek ciklusban olvasható, ennek minden darabja baráti és családi vonatkozású, s a versek mindegyike az ún. társalgási stílus elemeiből is építkezik (vö. MStiIV. 10; 29), ez a versek — és a szóban levő vers — szókincséből érzékelhető:

Áhítozom rég, hogy béke-jelet nyújtsak,
íme, most *borággal* áldlak, dehogy sújtlak,
rügysorral csiklandozlak rézsutosan, öcskös,
te kisüstis, murcis, te boros, te fröccsös!

A stílusalakítás tudatosságát jelzi, hogy a költő a címben és a vers első szakaszában a *szőlővessző*, az utolsóban pedig a *szőlőág* rokon értelmű szavakat írja versébe, így is változatosságot teremtve a 'venyige' megnevezésében. — Attól a szóhasználatától, amelyik a familiáris hangnem kialakulását segíti, a *borág* főnév választékosságával és az irodalmi nyelvet felidéző hangulatával üt el, s éppen e különbség utal a költemény egészének játékosságára, ugyanakkor komolyságára is.

Lakatos István is többször használja a szót Publius Vergilius Maro Georgica című munkájának fordításában (H. n. [Budapest], 1981.):

Hogy lesz dús a vetés, mely csillag alatt ugorjunk,
szilre mikor jó, Maecénás, aggatni *borágot* [ezt dalolom] (5)

(Eredetije: „ulmisque adiungere vites..; Vergilius, Georgica. Budapest, 1983. 26. I: 2)

* Erről FÜREDI MIHÁLY tájékoztattott. Szívesységét köszönöm.

A Georgica második könyve a fákról és a szőlőkről szól, ebben a részben öt *borág* előfordulás van, ezekből — az előző idézetben szereplővel egyetemben — 'szőlő-(növény)' jelentésűek az alábbiak:

..védi [a gazda] *borágát* ez vizöntő záporok ellen.. (33)

(Itt a *borág* megfelelője a szövegösszefüggésből következően a II: 346 sorban van: ..premes *virgulta* per agros..)

Ettől fog minden szőlő dúsan kivirulni,
fog telinőni *borággal* a teknős völgy.. (34)

(Ennek az adatnak nincs latin megfelelője: ..complentur vallesque cavae saltusque profundi..; II: 391)

..késő levelét a *borág* veti földre.. (34)

(seras posuit cum *vinea* frondes..; II: 403)

Kétszer szakad árny a *borágra*.. (35)

(Bis *vitibus* ingruit umbra..; II: 410).

Egy alkalommal 'szőlőfürt; gerezd' jelentésű a tárgyalt szó (vö. ÉrtSz.: gerezd 3.):

..mifelénk a gerezd is más, mely az ágon alácsüng,
mint aminőt Méthymnában Lesbos nyes a töről:
más a *borág* Thasuson.. (24)

(..sunt Thasiae *vites*..; II: 91).

Mindezek mellett Lakatos István a *bor ága* szószerkezetet is beépíti fordításába a kor földidézését segítő kifejezőeszközként, illetőleg Vergilius költői nyelvének gazdagságát érzékeltető eszközként:

..déli szelek keltén a *bor ága* se borzad.. (33)

(..nec metuit surgentis *pampinus* Austros..; II: 333)

..bujtványról hajt a *bor ága*.. (23)

(..propagine *vites* respondent..; II: 63)

A *bor ága* szerkezet a főntebb idézett MF1. adatban már szerepelt.

Megjegyzendő, hogy Lakatos Vergilius-fordításában számos alkalommal olvasható a *venyige* is: „legelesebb *venyige*” (28), „víg *venyigét* így ültess” (30), „bármily *venyigét* ültetsz” (33); „*venyigéről*-vett [sic!] megaszalt szemü szőlő” (67), „*venyigém* fejszed ne kímélje” (68), „mint ruganyos*venyigéről* fürt” (76); összetételben is:

„Nap lepihente felé *szőlővenyigéd* sose nézzen” (32). Többször használja ezek mellett a *szőlő* főnevet is a Georgica említett részében (29, 30, 34, 76). — Vergilius Eclogáinak fordításában is használja Lakatos István a szót: „Mint a *borág* a szőlőtőnek, mint a fűrt a *borágnak*, [úgy voltál díszünk]” (I. m., h. n. [Budapest], 1963. 32.), mindkét helyen 'venyige' a jelentés.

A közelmúltban Parti Nagy Lajos versében, amelynek címe: púderett (Élet és Irodalom XXVII [1983.], 45. sz., 9), tűnt elő a *borág*:

„nőnek a köporárok
decsi rozáliának
szívében térzenészet
lábában tromboá

púderett arcán föl-le
tapogat mézga könnye
teniszlabdát a hernyó
dajkál ilyen sután

befonja gyöngé pánik
szemén *borág* humánlik
jaj vérhányt labdarózsa
barhent ruhája leng..”

A vers hölgyének „szemén *borág* humánlik”, s itt a *borág* nem a régi korok fölidézője, sem nem a választékos megfogalmazás egyik elősegítő eleme. Azoknak az előismereteknek az alapján, hogy az ittas ember szeme gyakran kivörösödik, hogy számosan intellektuális okokkal kísérlik meg igazolni alkoholizmusukat, valami borgőzös félműveltséget sejtet a *humánlik* egyéni képzésű ige. A *borág* pedig 'venyige, szőlőlomb' alapjelentése mellett másodlagosan az 'italozás'-t jelenti, illetőleg az italozás egyik következményét, a vörösülő szemet. A vörös színeképzet megjelenését nemcsak ez az előismeret engedi meg, hanem a szőlőlomb zöld vagy vörösülő színe is (vö. JuSz. *venyige*: „*véres és aranyos színével* Leng venyigéje homlokod felett). — Áttekintve a jelentések mozgását: *borág*¹ 'venyige' → *bor* 'szőlőből készült ital' (térbeli érintkezésen alapuló metonímia) → *borág*² 'italozás' (szemantikai mezőkapcsolat) → *vöröslik a szeme az italozástól »szemén *borág* humánlik« (szemantikai mezőkapcsolat ok-okozati metonimikus viszony alapján).

3. KÁROLY SÁNDOR Általános és magyar jelentéstana (Budapest, 1970. 68. l.) denotatív, szintaktikai, pragmatikus, lexikológiai, műfaji és nyelvrétegbeli jelentést különböztet meg. Az eddigiekben voltaképpen a *borág* műfaji jelentését vizsgáltam, hiszen a *borág* a szépirodalmi műfajok nyelvében élő szó, s a nyelvhasználat az irodalmi műfajokban igényli a különböző hangulatokat kifejező szavakat (i. m. 92): ezt igazolja a *borág* használata is.

BORÁG

von

LÁSZLÓ BÜKY

Ferenc Kazinczy, der Meister der ungarischen Klassik, hat im Jahre 1809 das Substantiv *borág* 'die Rebe, Weinrebe' deswegen geschaffen, weil die Stimmung des gemeinsprachlichen Wortes *venyige* 'dgl.' in einem seiner Sonette nicht paßte.

Das Wort *borág* hat sich im XIX. Jahrhundert in der ungarischen Literatursprache gewissermaßen verbreitet. Im XX. Jahrhundert findet man in den Wörterbüchern für das Wort als stilistische Bewertung: „veraltet“. Außer dieser stilistischen Bewertung bezeichnen das Wort und seinen Gebrauch im XX. Jahrhundert noch andere Eigenarten: *borág* ruft nicht das XIX. Jahrhundert, sondern das antike Zeitalter hervor (das hängt mit dem Klassizismus von Kazinczy zusammen); auf dem Gebiet des Wortschatzes kann das Wort die gehobene, gefeilte Sprechart charakterisieren, kann aber — was seinen Archaismus betrifft — fast neutraler Stimmung sein usw. Diese Eigenheiten werden durch die literarische Gattung, bzw. durch den Kontext beeinflußt.